

Επιστολή προς την... εξουσία

Χωρίς φόβο και πάθος στο Ελσίνκι

Καθαρές λύσεις πριν και κατά τη διάρκεια της Συνόδου Κορυφής ζήτησε ο πρωθυπουργός και κανείς δεν μπορεί να τον κατηγορήσει ότι έχει άδικο. Τουναντίον, οι χθεσινές δηλώσεις του κ. Κ. Σημίτη ξεκαθαρίζουν το τοπίο, αφού ούτε οι εταίροι στην ΕΕ ούτε η Αγκυρα μπορούν να ισχυριστούν ότι αικρινιδιάστηκαν. Οι σκληρές θέσεις της Αθήνας εντάσσονται, βεβαίως, στο ευρύτερο παιχνίδι των διαπραγματεύσεων και της διαχείρισης των συσχετι-

σμών δυνάμεων. Στη σκακιέρα παίζουν ταυτόχρονα, αλλά φαινομενικά, τέσσερις παίκτες: οι Βρυξέλλες, η Αθήνα, η Αγκυρα και η Ουάσινγκτον. Τέσσερις όμως διαφορετικές προσεγγίσεις στο ζήτημα της υποψηφιότητας καταγράφονται στην Κοινότητα. Σε αυτό το παιχνίδι για γερά νευρά η τελική τοποθέτηση της Αθήνας δεν μπορεί παρά να διατυπωθεί την ύστατη στιγμή, όταν όλα τα χαρτιά θα είναι πάνω στο τραπέζι και όταν το παζάρι θα έχει φτάσει στο αποκορύφωμά του. Ολα δείχνουν πως η ελληνική διπλωματία στο Ελσίνκι δεν θα πρέπει να

αισθάνεται ανασφαλής. Σε οποιαδήποτε περίπτωση, η Αθήνα είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τα πράγματα, αρκεί να υπάρχουν η απαιτούμενη νηφαλιότητα αλλά και η απαραίτητη πολιτική βούληση. Εάν διαπιστωθεί ότι η διαπραγμάτευση δεν καταλήγει σε κάποιο θετικό αποτέλεσμα, τότε το θέμα «τουρκική υποψηφιότητα» δεν θα τεθεί καν, αφού, εάν ετίθετο, η φινλανδική προεδρία θα διακινδύνευε ένα θεαματικό ναυάγιο της Συνόδου Κορυφής. Αρα, με αυτή τη λογική, δεν τίθεται ζήτημα βέτο, Εάν, αντιθέτως, η διαπραγμάτευση αποδειχτεί αποτελεσματική, το «ναί» της Αθήνας θα σηματοδοτήσει μια νέα εκκίνηση στις διμερείς και πολυμερείς σχέσεις στη νοτιοανατολική Ευρώπη και στην ανατολική Μεσόγειο. Η Τουρκία όταν δηλώνει κάτι δημόσια το εννοεί, και αυτό το γνωρίζει καλά η ελληνική διπλωματία. Ο Ισμαήλ Τζεμ αποδέχεται τη Συνθήκη του Αμστερνταμ, τα κριτήρια της Κοπεγχάγης, την «Ατζέντα 2000»

ως προϋποθέσεις για την υποψηφιότητα της χώρας του στην ΕΕ. Σίγουρα αυτή η αποδοχή δεν μπορεί να θεωρηθεί αρκετή για τη διασφάλιση των ιδιαίτερων συμφερόντων της χώρας μας στην περιοχή. Η διαμόρφωση της τελικής διατύπωσης των συμπερασμάτων της Συνόδου του Ελσίνκι εναπόκειται πλέον και στην καλή πίστη των εταίρων, που σημαίνει απλά την εκδύλωση της αρχής της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών-μελών, αρχή η οποία διέπει το σύνολο των διακρατικών σχέσεων στο πλαίσιο της ΕΕ. Είναι φανερό ότι η υποπόθεση «υποψηφιότητα» θα κριθεί την ύστατη στιγμή. Ολα δείχνουν πως η αντιπαράθεση που διαπιστώνεται σήμερα εντάσσεται στο πλαίσιο μιας τακτικής «δούνας και λαβείν» και ότι, όπως συμβαίνει πάντοτε, οι σκληρές θέσεις μεταξύ των συνιστωσών θα έχουν την ευκαιρία να εξελιχθούν σε μια κοινή συνισταμένη.

Είναι φανερό ότι η υποπόθεση «υποψηφιότητα» θα κριθεί την ύστατη στιγμή. Ολα δείχνουν πως η αντιπαράθεση που διαπιστώνεται σήμερα εντάσσεται στο πλαίσιο μιας τακτικής «δούνας και λαβείν».

Στην Αθήνα ακούγονται πολλά και διάφορα και, ακόμη περισσότερο, διαρρέονται αρμοδίως ή αναρμοδίως αντιφατικές προσεγγίσεις επί του θέματος. Και αυτό είναι θεμιτό όταν βρισκόμαστε εν μέσω διαπραγμάτευσης. Επί της ουσίας, ωστόσο, τόσο στις Βρυξέλλες όσο και στο υπουργείο Εξωτερικών, αλλά και όσον αφορά τα «think tank» που λειτουργούν στην ελληνική πρωτεύουσα, κυριαρχεί η εντύπωση ότι η αποδοχή της τουρκικής υποψηφιότητας στο Ελσίνκι έχει πολλές πιθανότητες να μην αμφισβητηθεί. Ούτε θα επιθυμούσε η Αθήνα να βρεθεί στη δυσάρεστη θέση να απομονωθεί με ένα συσχετισμό της τάξης του 14-1 ή, στην καλύτερη περίπτωση, του 13-2, αφού και η Σουηδία, ορμώμενη από διαφορετικά κίνητρα, τηρεί σκληρή στάση έναντι της τουρκικής υποψηφιότητας. Το ζήτημα είναι να πειστούν οι Ευρωπαίοι εταίροι να αποδώσουν τα του Καίσαρος τω Καίσαρι και να διαγνώσουν ότι για πρώτη φορά η Αθήνα ασκεί μια ακραιφνώς ευρωπαϊκή πολιτική και αρθρώνει ουσιαστικό ευρωπαϊκό λόγο όταν απαιτεί τη διασφάλιση της ΕΕ μέσω προϋποθέσεων που θα τεθούν στην Αγκυρα. Σε οποιαδήποτε, ωστόσο, περίπτωση, ο κ. Κ. Σημίτης έχει κερδίσει ήδη κάτι σημαντικό. Η γλώσσα της αλήθειας που χρησιμοποιήθηκε τόσο στην Κωνσταντινούπολη προσφάτως, κατά τη συνάντησή του με τον κ. Μπουλέντ Ετζεβίτ, όσο και χθες με τον προεδρεύοντα Φινλανδό πρωθυπουργό κ. Πάβο Λιπόνεν εξουδετερώνει την όποια τάση παρερμηνείας είναι δυνατόν να επιτραπεί για τη διαστρέβλωση των προθέσεων της Αθήνας στο ζήτημα της τουρκικής υποψηφιότητας. Αν υπάρξει αδιέξοδο στο Ελσίνκι, θα οφείλεται σε αυτούς που δεν θέλουν την Τουρκία στην Ευρώπη, σε εκείνους που δεν θέλουν την Κύπρο στην ΕΕ, σε αυτούς που δεν επιθυμούν τη διασφάλιση της σταθερότητας στη Βαλκανική και σε όλους τους άλλους που έχουν βραχεία τη μνήμη, αλλά και σε εκείνη τη μερίδα του τουρκικού κατεστημένου που ποτέ δεν πίστεψε αλλά, αντιθέτως, πολέμησε την ευρωπαϊκή προσέγγιση. Πάντως, δεν θα οφεύεται στην Ελλάδα.

Η ώρα της αλήθειας και της ευθύνης για την Κύπρο

Τα όσα διαδραματίζονται τον τελευταίο καιρό γύρω από το κυπριακό πρόβλημα και όσα οι επόμενες λίγες ημέρες ενδεχομένως να διαμορφώσουν θα καθορίσουν σε μεγάλο βαθμό, ίσως τελεσίδικα, το μέλλον της Κύπρου και του κυπριακού Ελληνισμού. Δεν θα ήταν υπερβολή να λεχθεί ότι η Κύπρος βρίσκεται στην πιο κρίσιμη καμιά της ιστορίας της και μπροστά σε μια μεγάλη δοκιμασία, μπροστά σε βασανιστικά διλήμματα αλλά και μπροστά σε φοβερές παγίδες και επικίνδυνες μεθοδεύσεις.

ΤΟΥ ΣΠΥΡΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ

Υστερα από είκοσι πέντε και πλέον χρόνια από την τουρκική εισβολή και κατοχή μεγάλου τμήματος της Κυπριακής Δημοκρατίας από τα τουρκικά στρατεύματα και αφού στο μεταξύ η διεθνής κοινότητα άφησε το μεγάλο αυτό χρονικό διάστημα να παρέλθει χωρίς να απευθύνει με αυστηρότητα στην Τουρκία, από την οποία να αξιώσει σεβασμό των αρχών του διεθνούς δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των ψηφισμάτων και αποφάσεων των Ηνωμένων Εθνών, η μόνη σημαντική υπερδύναμη, οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, ενεργώντας ως κπδεμόνας των Ηνωμένων Εθνών, επιχειρεί σήμερα να δρομολογήσει το Κυπριακό σε μια πορεία λύσης παράλληλα με τη ρύθμιση όλων των θεμάτων της ευρύτερης περιοχής στα πλαίσια της επιβολής της νέας τάξης πραγμάτων.

Όσοι παρακολουθούν την αμερικανική πολιτική και είναι σε θέση να αναλύσουν τα πράγματα σε βάθος, ακόμα και εκείνοι που απλώς αντιλαμβάνονται τα εκ πρώτης όψεως και όσα ευρσκοκνται στην επιφάνεια των πραγμάτων δεν έχουν καμιά αμφιβολία ότι οι ΗΠΑ ιεραρχούν ως πλέον σημαντικό στη διαμόρφωση του νέου σκηνικού στην ευρύτερη περιοχή μας πρώτα, βεβαίως, τα δικά τους συμφέροντα και παράλληλα τα συμφέροντα της Τουρκίας. Είναι γνωστόι οι στόχοι της αμερικανικής πολιτικής. Μας τους έχουν πει επανειλημμένα και τους έχουν παράλληλα διακηρύξει και δημόσια με πολλή ειλικρίνεια. Ίσως να είναι λάθος που δεν επιδιώξαμε μέχρι σήμερα να προχωρήσουμε σε απευθείας διάλογο επί των θεμάτων αυτών με τις ΗΠΑ, αφού είναι η μόνη υπερδύναμη, που σχεδιάζει τα πάντα. Αυτή η παρατήρηση ας αποτελέσει τροφή προς περαιτέρω σκέψη τόσο στην Αθήνα όσο και στη Λευκωσία.

Πάντως, πρέπει να έχουμε σαφή εικόνα του πλαισίου και των προσεγγίσεων της αμερικανικής πολιτικής τόσο στο κυπριακό πρόβλημα όσο και στα ζητήματα που αφορούν τις σχέσεις Ελλάδας - Τουρκίας, προκειμένου να είμαστε σε θέση να διαμορφώσουμε την ανάλογη πολιτική και στρατηγική. Χωρίς αμφιβολία τα όσα λέγονται και τα όσα πράττονται και διαπράττονται από τον αμερικανικό παράγοντα τον τελευταίο καιρό ενισχύουν την πολιτική εκτίμηση ότι η διαδικασία των εκ του σύνεγγυς συνομιλιών στο κυπριακό πρόβλημα, με το σασφές και αδύριστο πλαίσιο που έχει επιλεγεί, καθώς και ο χρόνος που έχει επιλεγεί για τη διεξαγωγή τους εξυπηρετούν πρωτίστως το διακηρυγμένο στόχο των ΗΠΑ για αναγόρευση της Τουρκίας σε υποψήφια προς ένταξη χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αν ο στόχος αυτός επιτευχθεί χωρίς η Τουρκία να προβεί σε εκείνα τα αναγκαία βήματα που θα οδηγήσουν σε ουσιαστική τοιλάχιση προόδο για δίκαιη και βιώσιμη λύση του κυπριακού προβλήματος, η Ελλάδα και η Κύπρος θα απολέσουν ένα από τα ελδχίστα πολιτικά όπλα που διαθέτουν σήμερα -σε αυτό το στάδιο ας μη μιλήσουμε για το Δόγμα του Ενιαίου Αμυντικού Χώρου- για την υπεράσπιση των εθνικών τους θεμάτων. Επί του προκειμένου πρέπει να υπενθυμιστεί ότι σταθερή θέση όλων των κυβερνήσεων Αθηνών και Λευκωσίας μέχρι σήμερα ήταν ότι η βελτίωση των σχέσεων της Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ως βασική προϋπόθεση είτε την επίλυση του κυπριακού προβλήματος είτε, τουλάχιστον, την ουσιαστική πρόοδο προς την κατεύθυνση αυτή.

Πάντως πρέπει να μας απασχολήσει σοβαρά και να διερωτηθούμε ποιος είναι ακριβώς ο ρόλος της Ευρωπαϊκής

Ένωσης τόσο απέναντι στο Κυπριακό όσο και απέναντι στα θέματα που αφορούν τις σχέσεις Ελλάδας - Τουρκίας. Τι κάνει η Ευρώπη σε αυτά τα ζητήματα; Πού είναι οι αξίες και οι αρχές πάνω στις οποίες στηρίχθηκε και οφείλει να στηρίξει και τη σημερινή πολιτική της; Την ίδια ώρα που αναπτύσσει διαπραγματευτικές συνομιλίες με την Κυπριακή Δημοκρατία πώς είναι δυνατό να είναι έτοιμη και ιερόθυμη να αναβαθμίσει τις σχέσεις της και να δώσει καθετίως εντάξιμης χώρας στην Τουρκία, δηλαδή τη χώρα που διό των όλων κατέχει ένα μεγάλο μέρος της Κύπρου;

Παρακολουθώντας και μελετώντας τα όσα διαδραματίστηκαν την τελευταία περίοδο και κρίνοντας ότι το κυπριακό πρόβλημα οδηγείται σε επικίνδυνες πλέον διαδικασίες και απραισιούς, έχουμε καταθέσει τόσο εντός του Εθνικού Συμβουλίου όσο και δημόσια την κάθετη διαφάνεια μας τόσο με τις αμερικανικές και άλλες μεθοδεύσεις όσο και με την πρόσκληση του γενικού γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών για σύγκληση εκ του σύνεγγυς συνομιλιών στη Νέα Υόρκη. Παράλληλα έχουμε δημοσιοποιήσει τη διαφοροποίησή μας από τους κεραισμούς που έχουν γίνει επί του θέματος και από την τακτική που επιλέχθηκε σε αυτήν τη φάση του κυπριακού προβλήματος από τις κυβερνήσεις της Λευκωσίας και των Αθηνών. Έχουμε διακηρύξει τις ευθύνες μας, γιατί πιστεύουμε ότι αυτές τις τόσο κρίσιμες στιγμές για την Κύπρο και το λαό της όλοι πρέπει να μιλήσουμε με τη γλώσσα της αλήθειας και της ευθύνης. Όλες οι πολιτικές δυνάμεις στην Κύπρο και στην Ελλάδα έχουν καθίκαν να πουν ξεκάθαρα αυτές τις ώρες τη θέση τους, μια θέση που πρέπει βεβαίως να απορρέει από βαθιά εθνική περισκεψη και από ένα βαθυστόχαστο διάλογο με την ιστορία.

Τον τελευταίο καιρό είναι γεγονός ότι από μερικές πλευρές δημιουργήθηκε κάποια αισιοδοξία και κάποια προσδοκία για επίλυση του κυπριακού προβλήματος εξ αφορμής μιας ενεργότερης παρέμβασης του αμερικανικού παράγοντα, και προσωπικά του Προέδρου Κλίντον. Αν κρίνουμε ψύχραιμα και με αυτοσυγκράτηση τα πράγματα, καμία αισιοδοξία δεν δικαιολογείται. Αντιθέτως, πολλές επιφυλάξεις και μεγάλες ανησυχίες επιβάλλεται να μας κυριεύουν. Διότι φαίνεται ότι έχει στηθεί ένα επικίνδυνο παιχνίδι για την Κύπρο, αλλά και για την Ελλάδα. Αν δεν προβάλουμε έγκαιρα, αποφασιστικά και πειστικά τις ενστάσεις και τις διαφορές μας, ίσως να παγιευθούμε σε καταστάσεις εθνικά οδυνηρές.

Χωρίς να θέλουμε να αμφισβητήσουμε τον πατριωτισμό οποιουδήποτε στην Αθήνα και στη Λευκωσία, έχουμε την άποψη ότι ο εθνικός και ο πολιτικός διαλογισμός, η διεκδικητική προσέγγιση των πραγμάτων και η ιστορική και πολιτική τεκμηριωμένη παράθεση, έστω εν συντομία, των γεγονότων που παρουσίασε ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Κωνστίνος Στεφανόπουλος στο πρόσφατο δείπνο προς τιμήν του Αμερικανού Προέδρου κ. Μπιλ Κλίντον συνιστούν την ορθή βάση πάνω στην οποία πρέπει να διαμορφωθεί η εθνική πολιτική και τακτική στο κυπριακό πρόβλημα.

Σε περίοδο εθνικών δοκιμασιών και εθνικών αγώνων η πολιτική ηγεσία κάθε τόπου οφείλει να αρθρώσει το λόγο της αλήθειας και να διατιπώνει τις σκέψεις και τις θέσεις της με ευθύνη και παρρησία. Η ιστορία μάς παρακολουθεί και θα μας κρίνει με αυστηρότητα. Οι μελλούμενες γενιές θα κρίνουν επίσης με αυστηρότητα τα πεπραγμένα όλων μας. Αυτή την ώρα, λοιπόν, οφείλουμε όλοι να αποδειχθούμε άριστοι υπηρέτες της αλήθειας και του εθνικού συμφέροντος. Και όλοι μαζί, όλες οι δυνάμεις του Ελληνισμού συντεταγμένες και με βάση μια εθνική πολιτική και στρατηγική, να δώσουμε τη μάχη της Κύπρου αποφασιστικά και με σθένος, όπως η ιστορία μάς προστάζει.

Αν, παρά όλα όσα επιστημαίνουμε πιο πάνω, υπάρξουν οποιεσδήποτε θετικές εξελίξεις, ασφαλώς θα τις χαιρετίσουμε. Είμαστε οι πρώτοι που θα χαρούμε αν τα πράγματα γίνουν από το κυπριακό πρόβλημα πέραν μια καλύτερη πορεία. Πρώτοι επίσης θα χαιρετίσουμε τυχόν ενέργειες και κινήσεις του Έλληνα πρωθυπουργού και της ελληνικής κυβέρνησης που θα έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία θετικών εξελίξεων στο Κυπριακό, όπως άλλωστε πράξαμε μετά την απόφαση της Συνόδου Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Λουξεμβούργο, παρά τη στάση που ο κ. Σημίτης τίηρησε έναντι μας.

Σε περίοδο εθνικών δοκιμασιών η πολιτική ηγεσία οφείλει να αρθρώσει το λόγο της αλήθειας.